

درس هفتم : فعل معلوم و فعل مجهول

فعل معلوم فعلی است که فاعل معینی داشته باشد . در "ذهب المعلم إلى الصف." المعلم فاعل است .

اما در فعل مجهول ، فاعل نامعلوم است . " سَمِعَ صَوْتٌ ." (صدایی شنیده شد.) معلوم نیست چه کسی صدرا شنیده است .

برای این که بتوانیم فعل مجهول را از معلوم تشخیص دهیم، باید ساخت آن را بدانیم.

الف- مجهول کردن فعل ماضی :

حرف اول ← ضمه ؛ عین الفعل ← کسره ؛ دیگر حروف متحرک میانی ← ضمه

كَتَبَ ← كَتَبَ ؛ اسْتَخْرَجَ ← اسْتَخْرَجَ

ب- مجهول کردن فعل مضارع :

حرف اول ← ضمه ؛ عین الفعل ← فتحة

يَكْتُبُ ← يَكْتُبُ ؛ يَسْتَخْرِجُ ← يَسْتَخْرِجُ

ج- در کتاب های مدرسه ای چیزی در مورد مجهول کردن فعل امر گفته نشده!!

-یادآوری: عین الفعل، دومین حرف اصلی فعل می باشد. مثلاً در يَكْتُبُ(ت)، در يَسْتَخْرِجُونَ(ر)، در اَعْبُدُوا(ب) و ..

\* دقت: در فعل مجهول، هر دو حرکت مهم است؛ زیرا همان طور که می دانیم حرف اول فعل مضارع در بعضی از باب های مزید ضمه است،

اما مجهول نیستند. باب های: افعال(مضارع: يُفَعِّلُ)، تفعیل(مضارع: يُفَعِّلُ)، مُفَاعَلَةٌ(مضارع: يُفَاعِلُ)

\*ترجمه: فعل مجهول در بیشتر مواقع با صرف مصدر "شدن" ترجمه می شود: كَتَبَ: نوشته شد، تَنْصَرُونَ: کمک می شوید

اما گاهی هم از این قانون پیروی نمی کند: لا تَدْرِكُ: به دست نمی آید(به دست آورده نمی شود)، يُعَدُّ: به شمار می آید(شمرده می شود)،

لا تُرْفَعُ: بالا نمی رود(بالا برده نمی شود)، يُحَكِّي: آورده اند..(حکایت می شود)، وُلِدَ: به دنیا آمد(متولد شد)

\*توجه: در آزمون های غیرکنکوری فعل های مجهول را حتماً با صرف مصدر "شدن" ترجمه کنید، اما در تست های کنکور باید به گزینه ها

توجه کرد.

\*\* راه شناخت فعل معلوم و مجهول در جمله:

۱. ترجمه ی آن ها

۲. حرکات آن ها

\*توجه: در نظام جدید، شناخت فعل معلوم و مجهول و ترجمه ی آن ها مهم است و در هیچ تمرینی مجهول کردن فعل یا جمله ی معلوم از ما

خواسته نمی شود.

## فاعل و نائب فاعل

فعل معلوم، فاعل دارد و فعل مجهول، نائب فاعل. به عبارتی دیگر صاحب فعل معلوم، فاعل است و صاحب فعل مجهول، نائب فاعل. همان طور که فاعل را تشخیص می دهیم، نائب فاعل را هم به همان صورت تشخیص می دهیم. پس قدم اول تشخیص معلوم یا مجهول بودن فعل است؛ وقتی فعلمان معلوم بود، برایش فاعل پیدا می کنیم و اگر مجهول بود، نائب فاعل.

**\*\* نائب فاعل همیشه :**

مرفوع

از نظر جنس مطابق فعل مجهول است

و (مانند فاعل) به یکی از این سه صورت می آید :

الف- اسم ظاهر : كَتَبَ الدَّرْسُ . (الدَّرْسُ : نائب فاعل (نوع : اسم ظاهر)

ب- ضمیر بارز : يُنصَرُونَ . (نائب فاعل: ضمیر بارز و او)

ج- ضمیر مستتر : الدرسُ كُتِبَ . (كُتِبَ : فعل مجهول و نائب فاعل آن ضمیر مستتر هو)

**\*\*توجه:**

۱. ذکر نوع نائب فاعل از اهداف کتاب های نظام جدید نمی باشد، اما شناخت نوع در بعضی از سوالات و تست ها می تواند به ما کمک کند.
۲. در آزمون ها فقط نائب فاعل از نوع اسم ظاهر از ما خواسته می شود، نه ضمیر.

**\*\*سوال مربوط به فعل مجهول:**

-انواع سوالات ترجمه

-عَيْنَ الفعلِ المجهولِ و اذْكَرُ نائبِ فاعلِهِ

-در سوال "عَيْنَ المحلِّ الإعرابيِّ للكلماتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ" ممکن است زیر فعل مجهول یا نائب فاعل آن خط بکشد تا ما آن ها را مشخص کنیم.

حقیقی